

Blok 1

tekst 1

Het belangrijkste onderdeel van Urbanus' rede in Clermont was misschien wel de formulering van geheiligd geweld die hij met de voorgenomen kruistocht verbond. (...)

Hij beloofde de Latijnse Christenen die deelnamen aan de strijd ter bescherming van hun broeders in het Oosten en ter herovering van Jeruzalem dat hun zonden hun zouden worden vergeven, dus dat hun ziel zou worden schoon gewassen. (...)

Eerdere pausen hadden weliswaar ook al betoogd dat een heilige oorlog de ziel kon louteren, maar het lijkt erop dat Latijnse wapendragers nog altijd twijfelgevoelens hadden ten aanzien van dat idee. Urbanus propageerde het principe in bewoordingen die vertrouwd, overtuigend en aantrekkelijk overkwamen. (...)

Voor het eerst bracht de gewapende strijd in naam van God en paus een geestelijke beloning met zich mee die gemakkelijk te begrijpen en tegelijkertijd onweerstaanbaar was: een reële kans om zich in het vuur van de strijd te werpen en er door geen enkele zonde meer bezoedeld uit tevoorschijn te komen.

uit: Thomas Asbridge, *De eerste kruistocht, De oorsprong van het conflict tussen islam en christendom*, Amsterdam 2006

tekst 2

Onderstaande tekst is afkomstig uit *Ik heet Karmozijn*, een in 1998 verschenen roman van de Turkse schrijver Orhan Pamuk. In deze roman, die speelt in de 16de eeuw in Istanbul, stelt Pamuk onder meer aan de orde hoe in die tijd de uitgangspunten van westerse kunstenaars contrasteren met die van oosterse kunstenaars. In het fragment laat hij een getekende boom zich uitspreken over deze tegenstelling.

Een grote Europese meester-illuminator liep een keer met een andere grote illuminator door het Europese struweel, converserend over kunst en meesterschap. Al kuierend kwamen ze bij de rand van een bos. De beste meester van de twee zei tegen de ander: 'Om volgens de nieuwe stijl te schilderen moet je zo'n vaardigheid hebben dat als je één van de bomen uit dat bos geschilderd hebt, iemand die dat schilderij gezien heeft desgewenst hierheen kan komen en die boom zo kan herkennen.'

Ik, de nederige tekening van een boom die u hier ziet, dank God uit het diepst van mijn hart dat ik niet op die manier ben afgebeeld. Niet omdat ik, als ik op Europese wijze geschilderd was, bang zou zijn dat alle honden van Istanbul zouden denken dat ik echt was en tegen me aan zouden plassen. Maar omdat ik niet een boom wil zijn, maar zijn betekenis.

Orhan Pamuk, *Ik heet Karmozijn*, Amsterdam Antwerpen 2001

tekst 3

Chevalier, Mult Estes Guariz (anoniem, 1147, tweede kruistocht)

The Early Music Consort of London onder leiding van David Munrow

Chevalier, mult estes guariz,
Quant Dieu a vus fait sa clamur

Des Tours e des Amoraviz,
Qui li unt fait tels deshenors.
Cher a tor unt ses fieuz saiziz;

Bien en devums avoir dolur,

Cher la fud Dieu primes servi

E reconnu par Segnor.

Ki ore irat od Loovis
Jamar d'enfern avrat pour,
Char s'alme en iert en pareïs

Od les angles nostre Segnor

[...]

Alum conquer Moïsès,
Ki gist el munt de Sinaiï;
A Saragins hel laisum mais,

Ne la verge dunt il partid
La Roge mer tut ad un fais
Quant le grand pople le seguit;
E Pharaon revint après:
El e li suon furent perit

Refrein: Ki ore

Ridders, jullie ziel is gered
sinds God jullie heeft opgeroepen tot
de strijd

tegen de Turken en de Almoraviden
die hem zo hebben onteerd.

Met het zwaard hebben zij Zijn rijk
ingenomen;

wij moeten hierover een diepe pijn
voelen,

want het was daar dat God voor het
eerst werd gediend

en als Heer werd erkend.

Hij die zal meegaan met Lodewijk,
zal nooit de hel hoeven vrezen,
want zijn ziel zal gaan naar het
paradijs,

bij de engelen van onze Heer.

[...]

Laten we Mozes bevrijden,
die zich bevindt op de berg Sinaiï;
Laten we hem niet langer in handen
van de Saracenen,

net als zijn staf waarmee hij met een
klap de Rode Zee kliefde
waarna de menigte hem volgde.

En de Farao kwam hem achterna:

Maar in de achtervolging kwamen hij
en al de zijnen om

tekst 4

Korte inhoud van *I Lombardi*

In het middeleeuwse Milaan, hoofdstad van Lombardije, hebben de broers Arvino en Pagano ruzie om een vrouw. Pagano wil zijn rivaal vermoorden, maar doodt per abuis zijn vader. Hij vlucht en gaat als kluizenaar leven in de buurt van Antiochië in het Heilig Land. Daar helpt hij naderhand het Lombardische kruisvaardersleger, dat wordt aangevoerd door zijn broer Arvino, bij de herovering van Antiochië op de moslims.

De dochter van Arvino, Giselda, is gevangen genomen en verblijft als slavin in een harem. Zij is verliefd geworden op een van de moslims, Oronte. Als Jeruzalem door de kruisvaarders wordt ingenomen, sterft Oronte in de strijd. Giselda vervloekt de god die zo'n oorlog toestaat. Haar vader is woedend omdat zij de heilige kruistocht bekritiseert. De kluizenaar, die door niemand als Pagano wordt herkend, redt haar leven door haar 'slechts een arm, dwaas meisje' te noemen. Pagano sluit zich vervolgens aan bij de kruisvaarders.

Uiteindelijk verzoenen beide broers zich op het moment dat de kluizenaar, dodelijk gewond bij de strijd om Jeruzalem, zijn ware identiteit onthult. Als hij sterft wappert de vlag van de kruisvaarders al boven de heroverde stad.

tekst 5

Korte inhoud van *Jérusalem*

In het middeleeuwse Zuid-Frankrijk moet een huwelijk een einde maken aan de vete tussen twee adellijke families. Het gaat om Gaston, graaf van Béarn en Héléne, de dochter van graaf Raymond van Toulouse, die deelnam aan de eerste kruistocht in 1096.

Raymonds broer Roger is verliefd op zijn nicht Héléne. Hij geeft opdracht om Gaston te vermoorden, maar in plaats daarvan wordt Raymond geraakt. Roger wordt verbannen en leeft jarenlang als kluizenaar in Palestina. Daar helpt hij passerende pelgrims en ook de Franse kruisvaarders die langskomen. In dat laatste gezelschap bevindt zich Raymond, levend en wel, die zijn broer echter niet herkent. Roger zegt niet wie hij is en sluit zich aan bij de kruistocht, om zo boete te doen voor zijn vroegere daad.

Tijdens de tocht wordt Gaston gegijzeld door de Emir van Ramla in het Heilig Land. Héléne belandt in de harem, waar een groot ballet wordt uitgevoerd met een pas de quatre, pas de deux, solo en ensembledans. Als haar vader met zijn soldaten arriveert, laat hij Héléne wegvoeren en Gaston gevangen nemen. Gaston ontsnapt en vecht in vermomming met de kruisvaarders mee. Dankzij deze mysterieuze strijder wordt Jeruzalem door de christenen bevrijd. Roger is dodelijk gewond geraakt, maar kan voor hij sterft nog net de ware toedracht aan zijn broer onthullen.

Blok 2

tekst 6

Onderstaande tekst is van Arnold Houbraken, kunstschilder en schrijver, die begin achttiende eeuw *De groote schouburgh der Nederlantsche konstschilders en schilderessen* publiceerde. Dit boek bevat een groot aantal biografieën van kunstenaars uit de voorafgaande zeventiende eeuw.

Rembrandt wilde zig aan geene regelen van anderen binden, en noch min de doorluchtigste voorbeelden volgen van die, welke met het schoone te verkiesen zich zelve eenen eeuwigen roem gemaakt hebben; maar vernoegde zig met het leven te volgen, zoo als het hem voorkwam, zonder eenige keur daar omtrent te maken.

(...)

De groote Rembrandt, die 't by Titiaan, van Dyck
Noch Michiel Angelo, noch Rafel zag te haalen,
En daarom liever koos doorluchtiglyk te dwaalen,
Om de eerste ketter in de Schilderkunst te zyn.

vertaling:

*De grote Rembrandt, die niet geïnspireerd werd door Titiaan,
Van Dyck, Michelangelo of Rafael,
En die daarom liever zijn eigen roemrijke weg wilde zoeken,
De eerste ketter in de schilderkunst wilde zijn.*

Blok 3

tekst 7

In de jaren die aan de Amerikaanse Burgeroorlog (1861 – 1865) voorafgingen ontstond in de noordelijke staten van de Verenigde Staten een nieuw theatergenre dat gezien kan worden als de eerste volledig oorspronkelijk Amerikaanse theatervorm: de minstrelshow. Hierin traden blanke mannen op die met zwart geschminkte gezichten wild gebarend, met een groteske mimiek en overdreven accent Afro-Amerikanen nadeden.

Minstrelshows bestonden uit verschillende delen. Er werden komische discussies gehouden en slapsticks uitgevoerd en men danste de cakewalk, een dans die oorspronkelijk door de plantageslaven werd uitgevoerd. Verder was er een variétéshow met allerlei verschillende acts. Aan het eind werd een eenakter opgevoerd, meestal een combinatie van diverse populaire scènes uit stukken van Shakespeare, een soort 'Shakespeare's Greatest Hits', die dan ook weer onderbroken werden door allerlei acts en divertissementen.

De minstrelshow was een van de eerste unieke Amerikaanse vormen van populair vermaak, bedoeld voor het gewone volk. Het bood de blanke

stedelingen uit het Noorden een komisch, maar enigszins vertekend beeld van de zwarte slaven op de plantages in het Zuiden.

De shows hadden veel succes en ze hadden vooral ook een functie als emotionele katalysator. De blanke arbeiders, immigranten uit Europa, konden vaak nog niet aarden in het 'nieuwe land' en het leven in de steden was hard en onzeker. Dit arbeiderspubliek kon zich identificeren met en plezier beleven aan het spel van de brutale slaven die hun meester te slim af waren. Maar datzelfde blanke publiek kon zich ook verheven voelen boven de neger-slaven, die uitgebeeld werden als kinderlijke figuren die dansend en zingend door het leven gingen.

In de loop van de tijd ontstond zo een stereotiep beeld van de zwarte Amerikaan.